Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Философия және саясаттану факультеті
Жалпы және қолданбалы психология кафедрасы

Медициналық психология

дәріскер: психол.ғ.к., аға оқытушы Құдайбергенова С.Қ.

2022-2023 **оқу жылы**

11 **ДӘРІС. ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ БҰЗЫЛУЫ**

1. Мотивация иерархиясының бұзылуы
2. Мағынасы түзудің бұзылуы
3. Мінез-құлық бақылауының бұзылуы

Тұлғаның мотивациялық-қажеттілік сферасы

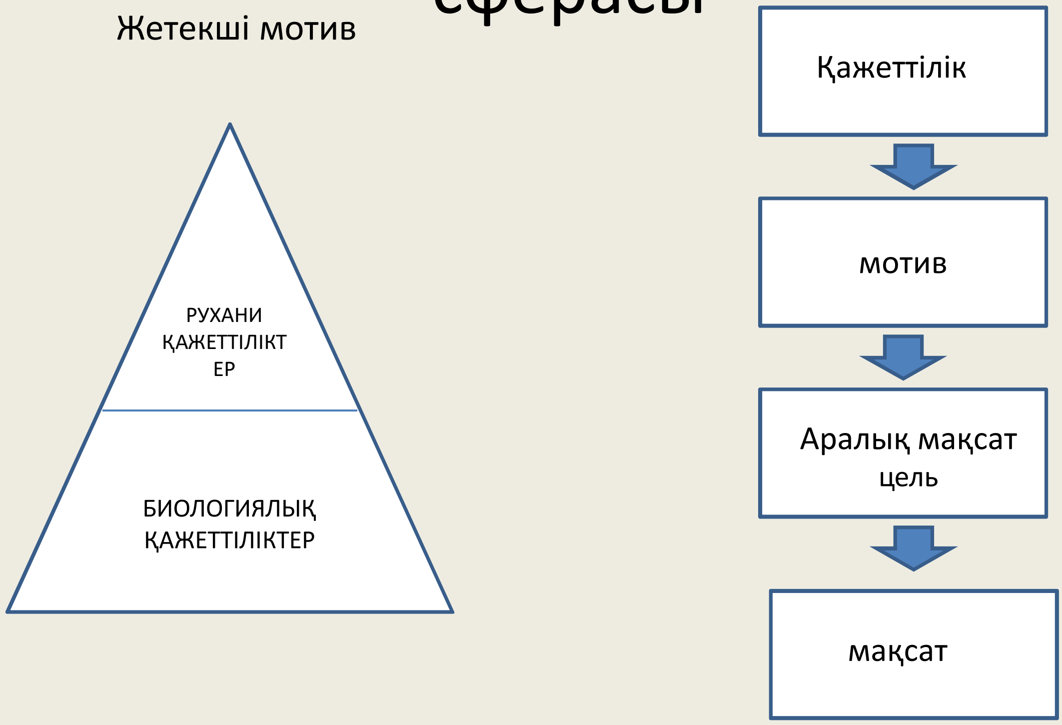

Тұлғаның мотивациялық-қажеттілік сферасының бұзылуы
өзімшілдік, патологиялық қажеттіліктер
қажеттілік
мотив
мақсат

Аддикция

- **Аддикция** (англ. addiction — зависимость, пагубная привычка)- интенсивті эмоциялардың дамуымен, кейбір заттардың немесе тұрақты сыртқы ортаның ықпалының әсерінен шынайы өмірден бас тартумен сипатталатын деструктивті мінез құлық. Бұл психикалық ауру қаупін арттыратын немесе әлеуметтік проблема болып табылатын қандай да бір нәрсеге патологиялық тартылу.

ПАТОЛОГИЯЛЫҚ ТӘУЕЛДІЛІКТЕР

АХЖ-9

- *Наркомания*
- *Токсикомания*
- *Жыныстық сферадағы бұзылыст.*
- *Алкоголизм*

АЖХ-10

- *Наркомания*
- *Токсикомания*
- *Жыныстық сферадағы бұзылыст.*
- *Алкоголизм*
- *Гемблинг*
- *Тағамдық тәуелділіктер*

?

МКБ-11

Интернет, кредитомания, экстремалды спорт түрлері, экстремалды спорт түрлері

Аддиктивті бұзылыс классификациясы

- Химилық аддикция:
- алкоголизм, темекі шегу,наркомания,токсикомания,дәрілік;
- Тағамдық аддикция: тым артық тамақтану; аддиктивті аштық;
- Химиялық емес:
- компьютерлік, гемблинг(құмар ойын),интернетке, ғашықтық,сексуальды, жұмысбастылық,шопоголик(сатып алу),адамдарға, спорт, дін аддикциясы,ұялы телефонға, гаджет, теледидар аддикциясы.

Аддикцияның симптомдары

1. **Адам өзінің әдетін басқара алмайды**
2. **Абстиненция**
3. **Толеранттылық**
4. **Қызығушылықтар мен мотивтердің тарылуы**
5. **Зиянды салдарға қарамастан қолдануды жалғастыру**

Аддиктивті бұзылыстардың әлеуметтік-психологиялық себептері

- Отбасындағы қате тәрбие
- Бос уақытты дұрыс қолданбау
- Жасөспірімдерде өмірлік ұстанымдардың болмауы
- Аддиктивті еліктеу

Әлеуметтік мәні бар аурулардың және айналадағылар үшін қауіп төндіретін аурулардың тізбесі

Айналадағылар үшін қауіп төндіретін аурулар

15. Психикалық ауытқулар және мінез-құлық ауытқулары

F06.0-F 06.3, F06.8-F07.9, F 10.2-F10.8, F11.2-F11.8, F12.2-F12.8, F13.2-F13.8, F14.2-F14.8, F15.2-F15.8, F16.2-F16.8, F18.2-F18.8, F19.2-F19.8, F20.0-F20.2, F22, F30.2, F31.2, F31.4-F31.5, F32-2-F32.3, F33.2-F33.3, F60.0-F60.3, F70-F79, F91.1-F91.3.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 31 қаңтардағы № ҚР ДСМ-7/2020 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2020 жылғы 3 ақпанда № 19966 болып тіркелді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 23 қыркүйектегі № ҚР ДСМ-108/2020 бұйрығымен.

АДДИКТИВТІ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ

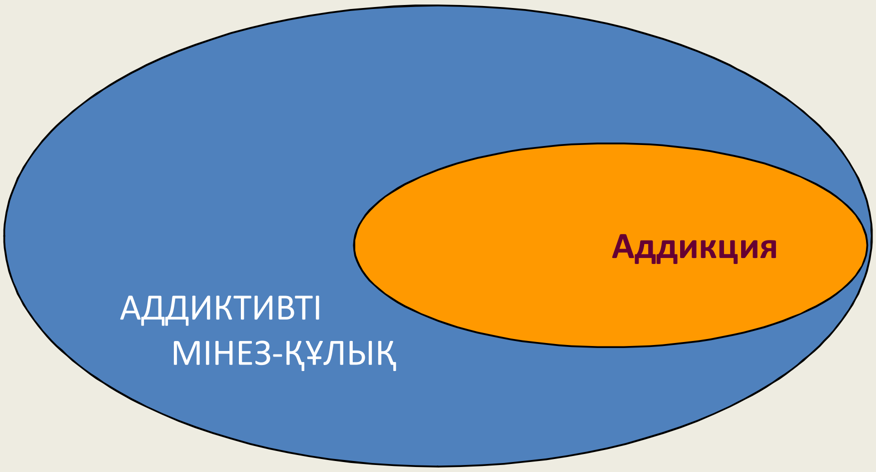

https://onlinetestpad.com/ru/test/89257-test-na-zavisimost (Лозовая)

Аддиктивті мінез құлық формалары:

- “денеге қашу”-өзін физикалық және психикалық тұрғыда жақсарту;
- “жұмысқа қашу”-қызметіне көп көңіл бөлу;
- “қарым-қатынасқа немесе жалғыздыққа қашу”- тұрақты түрде біреумен сөйлесуге немесе жалғыз қалуға ұмтылу;
- “қиялына қашу”- иллюзия және қиял әлемінде өмір сүру.

Аддикцияның даму кезеңдері

Алғашқы қадам

Тәуелділіктен жиі эпизодтары айналып және керекті әдеті қамтамасыз етіледі «тәуелділік ырғағы»

Айқын тәуелділік мінез-құлық кезеңі

Физикалық тәуелділік

Толық физикалық және психикалық тозуы

Алкоголизм

Бірінші кезең	Ішімдікке құмарту басталады. Аптасына бір рет болсын ішімдік ішкісі келу- қорқатын симптом. Бұл кезеңде адам алкоголизммен емделуді ойламайды. Қатты масайғанша іше береді. Адам бұл кезеңде агрессивті және мазасыз. Келесі күні мастықтың салдары (похмелье) байқалады. Құсу жоқ.
Екінші кезең.	Ішімдікке деген шыдамдылық пайда болады. Енді адам мас болғанша іше бастайды. Тәуелділік күшейеді. Бірінші кезең мен екінші кезеңнің айырмасы – адамда абстинетті синдром пайда болады. Құмарды ішімдікпен баспаса адамның психологиялық және физиологиялық жағдайды нашарлайды. Осылайша ағза ішімдіктің келесі порциясын сұрайды. Адамда ашушаңдық, жоғары артериалды қысым, қол-аяқтың қалтырауы, жүрек соғысының жиілеуі, ұйқысыздық, тамақ, судан кейін құсу байқалады. Физикалық белгілерден бөлек галлюцинациялы психоз пайда болады. Соларды болдырмас үщін адам одан сайын ішімдік іше береді, бұл ішімдікті салынып ішуге әкеліп соғады. Бұл кезеңде адам ұзақ жүреді, тіпті кейде өмірінің соңына дейін.
Үшінші кезең.	Алкогольге деген төзімділік бітеді. Ішімдіктің аз ғана ұрттамы масайтады. Абстинетті синдром өте анық, алкогольді күнделікті ішуге әкеліп соғады. Адамның тұлғалық қасиеті жаман жаққа өзгереді, ойлау қабылеті мен интелектісі толықтай жоғалады.

Наркомания

Нашақорлық-наркомания (грек тілінен narke – мелшию және mania – ессіздік, құтырыну) – есірткі заттарға патологиялық дағдыланудың нәтижесінде пайда болатын созылмалы ауру.

- Марихуана
- Героин
- Кокаин
- Экстази

Ойын аддикциясы – гэмблинг

Ойын аддикцияларын басқаша гэмблинг (gambling- ойнау), немесе лудомания дейді.

Бұл аддикция түріне жатады: казино, карта, ойын автоматтары, басқа азартты ойындарына тәуелділік осыған жатқызылады.

https://www.youtube.com/watch?v=rIH71NosPjI

Тағамдық аддикция

- Тым артық тамақтану Аддиктивті аштық;

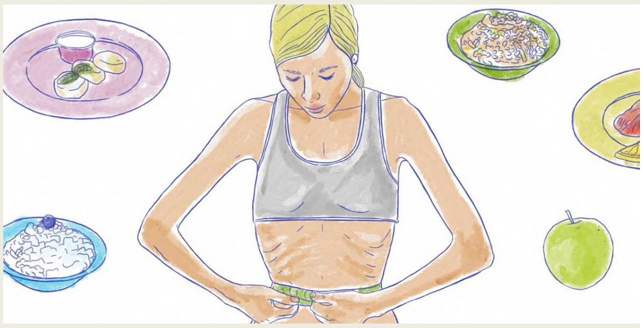

Ғашықтық аддикциясы

•Қандайда бір объект жанында болу құмарлығы барлығынан асып түсіп, сол үшін өз жұмысын, жақындарын құрбандыққа шалуға дейін барады.

Интернет аддикция –химиялық емес түрі.Адамның шынайы әлемінен гөрі, виртуальды әлеммен өмір сүру.

https://testometrika.com/diagnosis-of-abnormalities/test-for-internet-addiction-kimberly-young

Трудоголизм

басқа тәуелділіктердің түріне қарағанда,әлеуметтік мақұлданған аддикция. Бірақ шын мәнісінде еңбекқорлар- белгілі бір психологиялық проблемасы бар адам. Өте жиі еңбекқорлық- жеке өмірдегі шиеленістерден қорқыныш, балалармен қарым-қатынастың дұрыс болмауынан,жақын адамынан көңілі қалудан көрініс табады

спорттық тәуелділік

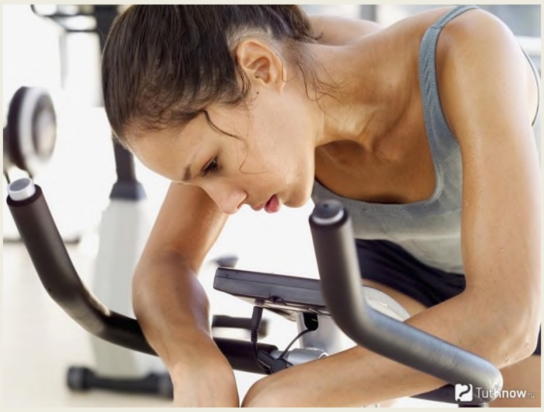

Діни аддикция

11. Дәріс әдебиеттері

1. Зейгарник Б.В. Патопсихология
2. Психиатрия
3. Менделевич В.Д. Руководство по аддиктологии
4. https://www.youtube.com/watch?v=guKx5mQXvXk
5. https://www.youtube.com/watch?v=bG61XKNd7b8